

A korrupció az az összetett, mérhető jelenség, amely az egyik legkomolyabb oka annak, hogy Magyarország nem olyan teljesítményt nyújt a közjó biztosítása terén, mint elvárható és elérhető volna. S mivel hazánkban, kutatások szerint, a korrupció elsősorban politikai korrupció, vagyis főleg a politika és a kormányzat területén érhető tetten, illetve ott fejt ki legkárosabb hatását, ezért kell kiemelten foglalkozunk a lakosság által is az egyik legproblémásabbnak ítélt terület, a párt- és kampányfinanszírozás helyzetével. Főként a meglévő rossz párt- és kampányfinanszírozási szabályozás teszi lehetővé azt, hogy illegális módon köz- és magánpénzek áramoljanak politikai szervezetekhez és politikusokhoz.

A korrupció alapvetően kulturális-erkölcsi kérdés, amelynek eltüntetése szorosan kapcsolódik az állam szerepének és az állam és egyén viszonyának újraértelmezéséhez. Leegyszerűsítve azt is mondhatnánk, hogy akik a mai magyar körülmények között a tisztakezű, jó minőségű közszolgáltatásokat hatékony módon előállító állam kialakításáért, vagyis az átfogó államreformért szállnak síkra, azok a korrupció ellen is föllépnek. Akik viszont az államreformot tagadják, azok akarva akaratlanul a magas szintű korrupció fönntartását támogatják. Másként fogalmazva: kizárt államreform nélkül hatékonyan föllépni a korrupció ellen.

Nem túlzás azt állítani, hogy a párt- és kampányfinanszírozással kapcsolatos közbeszédet a végtelen cinizmus, gátlástalan hazudozás és szélsőséges populizmus jellemzi. Cinizmus azért, mert a pártok úgy akarnak szóban változtatni a rendszeren, hogy közben maguk is tudják, hogy valójában nem kívánnak változást. Hazudozás azért, mert képtelenség elhinni, hogy a húsz éve változatlan, egy képviselőjelöltre jutó egymillió forintos kampányösszeg és a pártonként maximum 386 millió forint kampányköltségvetés, a magyar átlagjövedelmet alig meghaladó országgyűlési képviselői alapfizetés elegendő lenne egy országos méretű kampány lebonyolításához, vagy a folyamatos nyilvánosság előtti politikusi szereplés, reprezentáció és színvonalas szakértői munka ellátásához. Hazugság és cinizmus minden mód, ahogy ezeket a nyilvánvalóan alacsony és korrupcióért kiáltó összegeket kipótolják a politikusok és politikai pártok, felmentést adva maguknak a különféle költségekkel való elszámolás alól, halmozva állásokat és így tovább. Hazugság és cinizmus az, ahogyan egy-egy kampányidőszak végén benyújtják a pártok az elszámolásukat, és százalmas a kellő törvényi felhatalmazással nem rendelkező Állami Számvevőszék (ÁSZ) ún. ellenőrző vizsgálata, amely nyilvánvalóan nem mutatja, mert nem mondhatja ki a lényegét: a pártok ipari méretekben élnek vissza a köz anyagi javaival, elvárják, hogy korrumpálják őket, zsarolnak vállalkozásokat, fenyegetve őket azzal, hogy nem kapnak állami megrendelést, ha nem segítenek finanszírozni költségeiket, ugyanakkor készségesen felajánlva nekik az állami szerződéseket arra az esetre, ha a párt- és kampányfinanszírozás költséges vállalkozásában részt vesznek. Ugyanakkor végtelenül populista is a politikai osztály, amikor tagjai egymást túllicitálva érvelnek a minél alacsonyabb politikusi fizetés és a minél kisebb állami juttatással lebonyolítandó kampányok mellett. Ugyanis igaz az a mondás, hogy a demokrácia drágábbnak tűnik, mint az autokrácia, ám végső soron lényegesen olcsóbb. Mert míg a demokráciában majd' minden költség látható, a feltételek mindenki számára közel azonosak, és a verseny alapvetően jobb teljesítményre és hitelesebb politizálásra kényszeríti a feleket, addig az autokrácia, éppen átláthatatlansága, a politikusok kiapadhatatlan pénzéhsége miatt jóval költségesebb, hatékonytalanabb berendezkedés, amely ráadásul demoralizálja az egész társadalmat és pusztítja a közjót. Ezen áldatlan állapot fenntartásának a célja nem más, mint a pártok és a hozzájuk kötődő

személyek vagyonának gyarapítása. Az eszköz maga az elégtelen jogi szabályozás és ellenőrzés, valamint a közbeszerzések, az önkormányzati megrendelések és az állami és uniós támogatások odaítélésének gyatra rendszere. Ezért is tekinthetjük gyalázatos bűnnek, hogy az új alkotmány csorbította, mintegy politikai gyámság alá helyezte az egyes ellenőrző, független állami szervezeteket, melyek így még kevésbé végeznek majd objektív tevékenységet.

Az MDF vezette igazságügyi tárca 2000/2001 folyamán kidolgozott egy átfogó korrupcióellenes programot, amit a kormány 2001-ben elfogadott. A program többségében megvalósult, ugyanakkor a kétharmados törvényi kérdésekben nem sikerült előrelépni. Ennek a programnak része volt a pártfinanszírozás és a pártok gazdálkodásának átalakítása. Elkészült a párttörvény módosítása is, de annak megtárgyalását és elfogadását a politikai bizalom hiánya és a két oldal közötti egymásra mutogatás, illetve a kormányváltás megakadályozta. 2007-ben az Eötvös Károly Intézet (EKINT) átfogó javaslata nyomán az összes parlamenti párt közötti egyeztetés indult el a párt- és kampányfinanszírozás újraszabályozásáról. Lényege a támogatás növelése irányába történő elmozdulás, növelni a pártok direkt és indirekt támogatását, egyúttal elősegíteni a magánadományozás elterjedését. A javaslat nem zárná ki a támogatók közül a gazdálkodó szervezeteket, de felveti annak megfontolását, hogy kizárólag magánszemélyek nyújthassanak támogatást. A magánadományokat 3-5 millió forint felső határhoz kötné. A kampányfinanszírozás alapja az utólagos költségtérítés volna (a választáson elért bizonyos eredményességi minimum felett) a számlákkal igazolt és a kampányszámláról teljesített kampányköltségekre - ez jelentős mértékben kifizértené a kampányban felhasznált összegek elszámolását. Szabálytalanság esetén az a támogatás elvesztésével is járhat. A kampánykiadások maximuma a jelenlegi 386 millió forinthez képest jelentősen emelkedne. A pártok közti tárgyalások eljutottak a megegyezés pillanatáig, amikor is a Fidesz mondvacsinált okoknál fogva megtagadta a megállapodás aláírását.

2007 novemberében a Fidesz benyújtotta a maga meglehetősen rövid, nem átfogó törvényjavaslatát, amelynek legfontosabb tartalmi eleme az volt, hogy lényegében kitiltaná a médiából a pártokat a kampány során. Ez a hamar elbukott felvetés alibinek tekinthető, egyszersmind támadásnak a kisebb pártok ellen, amelyek - szemben a szocialistákkal és a Fidesszel - nem rendelkeztek úgymond saját médiumokkal. Nem értékelhetjük másként ezt a pongyolán előkészített törvényjavaslatot, mint cinikus kibúvót a Fidesz részéről az összpárti konszenzus megteremtése alól. Az okok egyértelműnek látszanak: nyilván nem volt érdeke az akkori legnagyobb ellenzéki pártnak a tiszta, átlátható viszonyok megteremtése a kampány- és pártfinanszírozás tekintetében.

A pártok közti konszenzus megteremtése érdekében történő utolsó nekibuzdulást 2009. január 26-án láttuk, amikor a Freedom House (FH) és a Transparency International (TI) nyolc médiummal együttműködési megállapodást írt alá a párt- és kampányfinanszírozásról, majd konkrét törvényjavaslatot is letettek a pártok asztalára.

A kampányfinanszírozási törvényjavaslat kulcspontjai:

A választási kampányokban elkölthető összeg felső határa a jelenlegi összeg ötszörösére emelkedik. Ez reálértéken a költési határ megduplázását jelenti. A pártok a kampánnyal kapcsolatos kiadásait az Állami Számvevőszéknél vezetett számláról fizethessék. A számlaadatokat az ÁSZ honlapján is közzé kell tenni. Az elszámoltatási rendszernek ki kell terjednie a pártok kampányait segítő egyesületekre, alapítványokra, sőt magánszemélyekre és cégekre is. Szigorú és átfogó szankciórendszert kell bevezetni a költési és számlaszabályok megsértésének esetére. Az új kampányfinanszírozási rendszerben a médiumok által a politikai szereplőknek adható kedvezmények egységes szabályozására, vagy a kedvezmények teljes tiltására van szükség. A kampányidőszakban politikai hirdetésnek helyt adó médiumoknak a választás napját követő 30 napon belül nyilvánosságra kell hozniuk az ilyen forrásból származó bevételeiket. Csak a választásokat megelőző 21 napban lehet elektronikus médiában politikai hirdetéseket közzétenni. A kampányidőszakot 60 napban kell maximálni. A hivatalos

kampányidőszakon kívül minden, pártokhoz kapcsolódó hirdetést egyöntetűen tiltani kell. Magánszemélyek és jogi személyek is nyújthatnak támogatást a jelöltek és a jelölteket állító intézmények számára. A cégek egy kampányban maximum 5 millió forintot, a magánszemélyek pedig maximum 2 millió forintot költhetnének kampánytámogatásra. A tárgyalás során az MSZP és a Fidesz/KDNP egyes képviselői is fenntartásaikat fogalmazták meg a javaslattal kapcsolatban, míg az MDF és az SZDSZ kisebb változtatásokkal elfogadhatónak tartotta az anyagot. Végül a civilek úgy döntöttek, hogy kiszállnak az egyeztetésből, és ezt azzal indokolták, hogy a konszenzus megteremtése alapvetően a Fidesz ellenállásán bukott meg, így nem látják értelmét a megegyezésre való további törekvésnek. A Szabadság és Reform Intézet az alábbi elvek szerint alakítaná át a párt- és kampányfinanszírozás jelenlegi szabályozását: intézetünk az EKINT korábban lefektetett, minden demokratikus normának megfelelő javaslatait és az FH és a TI fentebb összegzett közös előterjesztését tekinti a párt- és kampányfinanszírozás újraszabályozása kiindulópontjának. Ezeket részben összegzi, részben kiegészíti, néhány ponton pedig módosítja.

Pártok támogatása

Az előző választásokon legalább egy százalékot elérő pártok kizárólag állami támogatásból működhetnek. Ez vonatkozik kampány- és azon kívüli időszakokra is. A támogatás mértéke és (az adott párt korábbi választási eredményének megfelelő) aránya a fentieknek megfelelően megnövelt, a 2010. évi kormányváltást megelőző időszakhoz képest annak duplája legyen. A magánadományok kizárása a pártfinanszírozásból rendkívül drasztikus lépés, viszont indokolt, mert először is így kizárható a lehetősége a magánszemélyek és vállalkozások illegális előny szerzésének, ami fontos a politikai és gazdasági (oligarchikus) érdek-összefonódások megtörése szempontjából, másodsor ezáltal biztosítható leginkább a pártok esélyegyenlősége és harmadszor így a választói akarat is a lehető legközvetlenebbül érvényesül a pártfinanszírozásban. Ez a lépés azonban átmeneti kell, hogy legyen, mert jól működő demokráciában a magánforrások nagysága is mutat egyfajta választói elkötelezettséget egy-egy politikai csoport irányában, így az e téren megnyilvánuló társadalmi öngondoskodás komoly politikai ösztönző erőt jelent és jótékonyan hat a politikai versenyre. Ugyanakkor a mai magyar társadalom kultúrájában a párt- és kampányfinanszírozás terén legfontosabb közpolitikai érdek a korrupció elleni és az átláthatóság érdekében folytatott küzdelem, ami a központi költségvetési - és az Országgyűlés által ellenőrzött - támogatás kizárólagosságára épül. Ma hazánkban, az autokráciába hajló demokráciában ez a megoldás biztosítana leginkább tisztességes politikai versenyt. Újonnan alakuló pártok csak az ÁSZ által vezetett és ellenőrzött saját párt- és kampányszámláikon fogadhatnának támogatást, és csak arról teljesíthetnének kifizetéseket. Az újonnan alapított pártoknak nyújtott támogatás mentesül az adófizetés alól. A támogató szintén leírhatja a támogatást az adóalapjából. Amint az adott új párt bekerül az állami támogatási körbe, a pártszámláján lévő magánadományt visszajuttatja az adományozónak. Ha ez nem lehetséges, jótékony célra ajánlja fel. A megnövelt állami támogatásból tarthatnak fent a pártok alapítványt és működtethetnek szakosított szervezeteket. A pártok egy párt- és kampányszámlát kötelesek vezetni, amely fölött az ÁSZ gyakorol felügyeleti jogot; ide kell benyújtani a párt (beleértve alapítványát és szakosított szerveit is) pénzügyi elszámolását, amelyet két hitelesített könyvvizsgáló cég ellenjegyez. Minden kiadást számlával kell igazolni. A számlát az ÁSZ ellenőrzi, és vizsgálatának eredményéről évente beszámolót küld az Országgyűlésnek. Az ÁSZ alapos indokkal rendkívüli vizsgálatot is elrendelhet. Az ÁSZ honlapján évente megjelenik minden párt ÁSZ által végzett és Országgyűlés által elfogadott elszámolása. Soron kívül kerül nyilvánosságra minden rendkívüli vizsgálati eredmény és esetleges szankció. Visszaélés észlelése esetén az ÁSZ büntetőfeljelentést tehet.

Kampány és kampányfinanszírozás

Pártok csak a költségvetés által biztosított összegből finanszírozhatják kampányaikat. A kampányra költhető összeg a jelenlegi állami támogatás ötszöröse. A kampány összes költségét az ÁSZ által vezetett párt- és kampányszámláról kell kifizetni. A választási kampányidőszak minden voksolás esetén a választások kihirdetését megelőző hatvanadik napon kezdődik és a kampányidőszak végéig tart. Az írott és elektronikus sajtóban a pártok azonos áron jelentethetnek meg hirdetéseket. A közszolgálati médiumok egységes és ingyenes feltételeket biztosítanak minden pártnak. Minden hirdető cég, amely pártreklámot közöl, köteles a kampányidőszak első napjáig az Állami Számvevőszéknek bejelenteni hirdetési tarifáit, melyeket a pártokra egységesen kell alkalmaznia. A kampányban jelöltként részt nem vevő magánszemélyek és gazdálkodó szervezetek kampányhirdetéseit tilos közölni. Kampányidőszakon kívül tilosak a politikai hirdetések minden médiumban. Minden párthirdetést közlő sajtóorgánumnak a választást követő hatvan napon belül elszámolást kell küldenie az ÁSZ-nek a pártoktól származó bevételeiről. A kampány fölötti ellenőrzés ugyanúgy történik, mint a párt esetében. A különbség az, hogy a pártok kötelesek a választást követő hatvan napon belül kampányelszámolást készíteni, két könyvvizsgálóval hitelesíttetni és ellenőrzésre elküldeni az ÁSZ-nek. Ezt követően az ÁSZ honlapján nyilvánosságra kerül az elszámolás. Indokolt esetben szankció sújtja az illegális pénzeket felhasználó párt(ka)t. A kampányelszámolásban számvitelileg is elkülönítetten kell kezelni a párt-, illetve az egyéni jelöltek (minden egyes jelöltre külön lebontott) kiadásait. Minden kiadási tételt számlával kell igazolni. Független képviselőjelölt maximum ötmillió forintot költhet kampányára. Kampánya előtt kampányszámlát kell nyitnia az ÁSZ-nél, a választást követő hatvan napon belül elszámoló jelentést kell készítenie, melyet egy könyvvizsgálóval hitelesíttetnie kell, és meg kell küldenie az ÁSZ-nek. Minden bevételét és kiadását számlákkal kell igazolnia. Ugyanolyan feltételekkel hirdethet a helyi (települési és megyei) médiában, mint a pártok. Közszolgálati médiumban való reklámidőre nem jogosult. A független jelöltnek nyújtott támogatás leírható az adóalapból, illetve adómentes jövedelemnek minősül. Költségvetési támogatással nem rendelkező pártokra ugyanaz a kampánnyal kapcsolatos szabályozás vonatkozik, mint a költségvetési támogatásban részesülő szervezetekre. Médiában ugyanolyan feltételekkel szerepelhetnek, mint a többi párt, kivéve, hogy nem jogosultak a közszolgálati médiában való reklámidőre.

Ajánlószelvények

Külön emeljük ki a kampányokhoz kapcsolódó, egyik legnagyobb problémát jelentő ajánlószelvény-gyűjtés kérdését, mert nyílt titok az ezekkel a szelvényekkel kapcsolatos visszaélések széles tárháza (pl. személyes adatokkal való visszaélés lehetősége, hogyan adják-veszik őket, sok településen hogyan kísérik el az ajánlószelvényeket kézbesítő postásokat a polgármester vagy helyi pártvezetők emberei, hogy a címzettet „orientálják” az ajánlást illetően, hogyan „rabolják le” a körzeteket a nagy pártok [fizetett] önkéntesei, hogyan építenek a nagy pártok illegális adatbázist a „kopogtatás” során stb.). A megoldásra volt olyan álláspont, amely az ajánlószelvények eltörlését javasolta, egyben választási pártregisztrációt vagy pénzbeli letétet tartott jónak.

Intézetünk az alábbi megoldást támogatja, amely drámaian lecsökkentené a visszaélések lehetőségét, arányossá, reálissá tenné az ajánlószelvény-gyűjtést, továbbá megkímélné a választókat a fölösleges zaklatástól:

Az ajánlószelvényt az egyéni választókerületi választási irodához megküldésre szolgáló megcímezett, bérmentesített borítékkal együtt kell eljuttatni a választópolgároknak. Az ajánlószelvényen jelöltet ajánlani a kitöltött ajánlószelvénynek az egyéni választókerületi választási irodához postai úton történő megküldésével vagy leadásával lehet. Ajánlószelvényt a jelölt, illetőleg a jelölő szervezet képviselője nem gyűjthet és nem vehet át. Az

állampolgárokat a jelölt, illetőleg a jelölő szervezet képviselője a választási program ismertetése, a jelölt, a lista vagy a jelölő szervezet népszerűsítése céljából felkeresheti, illetőleg kérheti, hogy éljenek jelöltajánlási jogukkal. A beérkező ajánlásokat az illetékes választási bizottság folyamatosan ellenőrzi és az ajánlások számát - jelöltek szerint - háromnaponként közzéteszi. Az egyéni választókerületben a jelöléshez a választópolgárok legalább 0,5 százalékának az aláírásával hitelesített ajánlása szükséges. A választópolgár csak egy egyéni választókerületi jelöltet ajánlhat és csak abban az egyéni választókerületben, amelyben a lakóhelye van.

A választott politikusok juttatásainak és az összeférhetlenség szabályainak módosítása

A Fidesz a már korábban hivatkozott elképzelések szerint alacsony szinten fagyasztaná be a képviselői fizetéseket és juttatásokat. Az ez év folyamán benyújtandó sarkalatos törvényekkel nyernek majd valódi értelmet a kormány korrupció elleni küzdelemmel kapcsolatos elképzelései. A Fidesz elmúlt évtizedes magatartása e téren semmilyen bizalmat vagy pozitív várakozást nem érdemel, ezt a fentiekben taglaltak fényesen bizonyítják, s a kormány vezető politikusainak legújabb nyilatkozatai is ennek ragyogó példái. Sőt! Azzal, hogy 2010-ben 15 százalékkal megkurtították a pártok költségvetési támogatását, miközben minden más szabályt változatlanul hagytak, lényegében a nagymértékű korrupció és a közpénzekkel való felelőtlen gazdálkodás bebetonozásának útján tettek újabb fontos lépést, miközben ennek ellenkezőjét hangoztatják cinikus módon.

Ezen elképzelésekkel szemben a jelenleginél nagyságrendekkel meg kell növelni a választott politikusok fizetését, újra kell szabályozni az egyéb juttatások rendszerét és újra kell alkotni az összeférhetlenségi szabályokat is, kizárva a politikai pozíciók halmozását. A választott tisztség magasrendű közszolgálat, amely büszkeség forrása kell hogy legyen, olyan professzionális tevékenység, amelyre az azt betöltő teljes alkotó energiáját rá tudja fordítani, s amely mintául szolgál a társadalom számára, amelyre minden polgár föl tud nézni.

Intézetünk ezért az alábbi szabályok bevezetését javasolja:

Az országgyűlési képviselők alapfizetése legyen megegyező a mindenkori miniszteri alapfizetéssel. Minden egyéb (parlamentari tisztségeik után járó) juttatásuk és költségterítésük úgy legyen megállapítva, hogy azok összesen ne haladhassák meg a havi bruttó fizetésük összegét, vagyis egyetlen parlamenti képviselő összes havi, Országgyűléstől kapott jövedelme sem lehet több mint a miniszterek havi alapfizetésének kétszerese. (Ebbe az oktatói és művészi tevékenység után járó jövedelem természetesen nem számít bele.) A jelenleg érvényben lévő összeférhetlenségi szabályok mellett országgyűlési képviselő nem tölthet be más választott tisztséget. Nem lehet továbbá profitérdekelt szervezet igazgatótanácsának és felügyelőbizottságának tagja. Nem profitorientált magánszervezet operatív irányításában nem, felügyelő szervének munkájában azonban térítésmentesen részt vehet.

Mint láthattuk, a párt- és kampányfinanszírozás terén a magyar politikai osztály egy jöttányi előrelépést sem tett az elmúlt húsz évben a tisztesség és átláthatóság, vagyis a demokrácia kiteljesítése irányában. Sajnálatos, s ez borús jövőt vetít elénk, hogy a probléma rendezésének mindez idáig fő kerékkötője, a Fidesz ma kétharmados kormányzati többséggel rendelkezik. Bár nincsenek illúzióink, hogy a fentebb összegzett megoldási javaslatok tekintetében bármilyen előrelépés történhet a jövőben, a magunk és minden demokrata kötelességének érezzük, hogy a lehető legvilágosabban rögzítsük, hogy a korrupció melegágyát és hazánk fejlődésének egyik fő kerékkötőjét, a jelenlegi párt- és kampányfinanszírozás rendszerét gyökeresen átalakítandónak tekintjük.

Tanulságok

Magyarország a rendszerváltozás óta kulturális választút előtt áll. A diktatúra évtizedeit követően megadatott a lehetőségünk, hogy a demokrácia legmagasabb minőségét fejlesszük

ki, az állam működését pedig úgy szervezzük és irányítjuk, hogy az a közjót szolgálja. Ennek egyik legfontosabb feltétele az átláthatóság, a közösség vagyonával való felelős és tisztakezű gazdálkodás. Alapja pedig egy olyan társadalmi szerződés, amelyben az államot képviselők vállalják, hogy legfontosabb feladatuk kiváló minőségű közszolgáltatások előállítását a lehető leggazdaságosabb módon, s tevékenységük minden mozzanata a nyilvánosság előtt, ellenőrizhető módon zajlik. A polgárok pedig vállalják, hogy felelősen és szorosan nyomon követik mind az általuk választott, mind pedig az ő pénzükből alkalmazott tisztviselők munkáját, hiszen nem mindegy számukra, hogy kik és hogyan intézik közös ügyeiket. Egy így működő társadalomban is rengeteg a visszasság és sok az utólagos javításra szoruló döntés, a megváltoztatandó vagy éppen felszámolandó jelenség. Ám a demokrácia ilyen: nem csak jogok, hanem kötelességek és rengeteg munka és felelősség jár vele és sok pénz és erőforrás is kell hozzá.

Magyarország, úgy tűnik, nem élt a rendszerváltozás adta lehetőséggel, és nem ezt a fejlődési utat választotta. Ebben mindenkit, mindnyájunkat súlyos felelősség terhel. Ám a folyamat nem megfordíthatatlan, még mindig nem késő, hogy rátérjünk a másik útra. A társadalom, annak minden korosztályával, bármiféle munkát végző, akármilyen anyagi és szociológiai háttérrel rendelkező polgárával maga dönti el, hogy milyen jövőt szeretne gyermekeire, unokáira örökíteni: egy nyugati, liberális demokráciát, vagy egy keleti, bizánci típusú autoriter rendszert. Mi most ez utóbbi utat járjuk. Ez az út állami szintre emelt cinizmussal, hazugságokkal, törvényteleniségekkel és mindent átható korrupcióval, korrump közéleti szereplőkkel terhes. A Szabadság és Reform Intézet meggyőződése, hogy Magyarország többet, jobbat érdemel ennél.

A korrupciót csak közös erőfeszítéssel győzhetjük le, ahol mindenki meghoz áldozatnak tűnő döntéseket is. Hihetetlenül fontos felismerniük a polgároknak és az üzleti élet képviselőinek, hogy a kontraszelektált politikai osztályt nélkülük nem lehet felfrissíteni, „kifehéríteni”, majd idővel leváltani. Közös társadalmi összefogásra van szükség, amelyhez magas színvonalú demokratikus öntudat és bátor kiállás szükséges.

Meglehet, a politikusnál ez önkorlátozást, a vállalkozónál gyors profitról való lemondást, az „egyszerű” polgárnál pedig aktívabb közéleti szerepvállalást és a választottak számonkérését jelenti. Ezek ma még bátor döntések. Nem fizetünk, ha a markukat tartják. Nem kérünk, bár kérhetnénk. Nem veszünk részt kétes ügyletekben. Nevén nevezzük a dolgokat. Nem naivnak tekintjük a korrupció ellen föllépőket, nem legyintünk, hanem velük együtt, mind többen szállunk síkra (köz)életünk átláthatóságáért és tisztaságáért. Megnevezzük és megbélyegezzük a tolvajokat. Kikényszerítjük, sőt együtt izzadjuk ki a magas színvonalú oktatást és képzést, amely tudást, tartást és öntudatot ad; annak boldog felismerését, hogy a tisztességes élet kellemesebb és kifizetődőbb, mint a becstelen. Kikényszerítjük a választottainkból, hogy következetes, magas színvonalú közpolitikai döntéseket hozzanak, amelyek stabilá és kiszámíthatóvá, ezért nem csak számunkra, hanem a külföld számára is vonzóvá teszik a gazdaság- és társadalompolitikát és ezzel együtt az országot. Ekkor és csakis ekkor lesz előre tervezhető az életpálya, elviselhető a közteher, jó minőségű a közszolgáltatás. És ekkor már nem bátorság kell a becsületességhez és az egyenes beszédhez, hanem szégyen lesz az, ha valaki nem így él.

A lehetőség adott, a magyar és nemzetközi példák előttünk állnak. Semmi újat nem kell kitalálnunk, csupán mély levegőt kell vennünk és alkalmaznunk a legjobb mintákat, hozzáigazítva azokat a saját körülményeinkhez. Óriási az ellenszél, az előjelek nem rózsásak. Ám nincs kibúvó, nincs mire hivatkozni. Cselekedni kell!

Élet és Irodalom, LV. évfolyam 33. szám, 2011. augusztus 19.